

10. Корнієнко І.А. Прізвища Дніпровського Припоріжжя (граматична структура, морфемна структура, лексико-семантична база, походження): Дис. ... канд. філол. наук. – Дніпропетровськ, 2004. – 176 с.
11. Королева И.А. Становление русской антропонимической системы: Дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.01 / Московский педагогический государственный университет. – М., 2000. – 387 с.
12. Кравченко Л.О. Антропонімія Лубенщини: Автореф. дис. ... канд. філол. наук. – К., 2002. – 20 с.
13. Кучерук О. Образна природа кольороназв в українських фразеологізмах // Дивослово. – №12. – 2006. – С. 40-42.
14. Москаленко Л. Від назв тварин до назв рослин // Урок української. – №8. – 2000. – С. 24-25.
15. Новый тлумачний словник української мови: В 3 т. / Укл. В. Яременко, О. Сліпушко. – К.: Аконіт, 2004.
16. Новикова Ю.М. Практичний словозмінно-орфографічний словник прізвищ Центральної та Східної Донеччини / Під ред. проф. Т.Ю. Ковалевської та проф. І.Є. Намакштанської. – Донецьк: «Вебер» (Донецька філія), 2007. – 996 с.
17. Пахомова С.М. Історія російської антропонімії: Посібник для спецкурсу. – Ужгород, 2006. – 64 с.
18. Петровский Н.А. Словарь русских личных имен. – М.: Рус. яз., 1980. – 384 с.
19. Редько Ю.К. Сучасні українські прізвища. – К.: Наук. думка, 1966. – 215 с.
20. Рувьова Н.І. Антропонімія Західного Поділля кінця XVIII-XX ст: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. – Івано-Франківськ: Прикарпатський ун-т ім. В. Стефаника, 2004. – 24 с.
21. Скрипник Л.Г., Дзятківська Н.П. Власні імена людей. – К.: Наукова думка, 1996. – 335 с.
22. Словник української мови: в 11 т. – К.: Наукова думка, 1970-1980. – Т. I-XI.
23. Стрижак О.С. Франки (матеріали до “Етимологічного словника етнонімів України”) // Актуальні питання антропонімії / Від. Ред. І.В. Єфименко. – К.: Академперіодика, 2005. – С. 218-230.
24. Східностепові українські говірки. Наук.-навч. посібник / За заг. ред. док. філол. наук Анатолія Загнітка. – Донецьк: ДонДУ, 1998. – 114 с.
25. Фаріон І.Д. Українські прізвищеві назви Прикарпатської Львівщини наприкінці XVIII – початку XIX ст. (з етимологічним словником). – Львів: Літопис, 2001. – 370 с.
26. Худаш М.Л. Антропонім *Бойко* і питання його генезису // Мовознавство. – 1978. – №1. – С. 66-73.
27. Худаш М.Л. З історії української антропонімії. – К.: Наукова думка, 1977. – 236 с.
28. Чучка П.П. Прізвища Закарпатських українців: Історико-етимологічний словник. – Львів: Світ, 2005. – 703 с.
29. Шеремета С.В. Антропонімія північної Тернопільщини: Дис. .. канд. філол. наук: 10.02.01 / Тернопільський держ. педагогічний ун-т ім. В. Гнатюка. – Т., 2002. – 272 с.
30. Щетинин Л.М. Антропонимический текст как источник исторической информации // Перспективы развития славянской ономастики. – М.: Наука, 1980. – 396 с.
31. Moldanova D. Nase prijmeni. – Praha, 1983. – 256 s.

Скорочення

- Гр. – Грінченко Б.Д. Словник української мови / Упоряд. з дод. власн. матеріалу Б. Грінченко. – К.: Наукова думка, 1996-1997. – Т. I-IV.
- СУМ – Словник української мови: в 11 т. – К.: Наукова думка, 1970-1980. – Т. I-XI.

Polysemantic surnames, the role of different groups of lexis of common enoins and their derivatives in the formation of such surnames, the sources of their motivation base are described in this article.

Keywords: anthroponym, anthropbase, derived from anthroponyms, lexico-semantic group, the cause of nomination, semantics, surname.

Надійшла до редакції 21 жовтня 2008 року.

Юлія Фернос

ББК 81

УДК 81'373.232.1=161.2 (477.6)

ПРІЗВИЩА УМАНЩИНИ, УТВОРЕНІ МОРФОЛОГО-СИНТАКСИЧНИМ СПОСОБОМ

У статті розглядаються морфолого-синтаксичні утворення в антропонімії Уманщини, до яких відносять іменні назви (прізвища на -ов, -ев, -ин, -ін), а також назви на -ий, -с'к-ий (-ц'к-ий, -з'к-ий). У дослідженні динаміку розвитку аналізованої словотвірної моделі на території Уманщини (на прикладі п'ятьох нових зрізів).

Ключові слова: антропонімія, прізвище, словотвір, морфолого-синтаксичний спосіб творення.

Починаючи з XIX ст., українська антропонімія стає невід'ємною частиною вітчизняного мовознавства і сьогодні охоплює різноманітні аспекти аналізу онімних одиниць: дериваційно-морфологічний (С. П. Бевзенко, В. О. Горпинич, Л. Л. Гумецька, А. М. Залеський, Ю. О. Карпенко, О. Д. Неділько, В. В. Німчук, Ю. К. Редько), етимологічний (І. О. Варченко, І. М. Желєзняк, І. Д. Сухомлин, О. Б. Ткаченко, П. П. Чучка), історико-генетичний (О. Я. Добровольська, Р. Й. Керста, А. П. Непокупний, Р. І. Осташ, М. Л. Худаш, П. П. Чучка), національно-ідентифікаційний (І. Д. Фаріон), фонетико-морфологічний (М. Л. Сенів) та ін.

Та навіть за наявності досить великої кількості праць, ця галузь ономастики не позбавлена певних прогалин, однією з яких є словотвір слов'янських прізвищ, який був і залишається предметом зацікавлення вітчизняних та зарубіжних антропонімістів. Кожен з них пропонує свою класифікацію, що пов'язано з різними підходами до розуміння дериваційної структури прізвищ. М. В. Бірило виділяє **первинні, вторинні та складні прізвища** [Бірило 1963], у П. П. Чучки знаходимо прізвища **семантичного, морфологічного та синтаксичного способу творення** [Чучка 1969], М. Л. Худаш усі прізвища ділить на **антропонімі, антропонімно-апелятивні та апелятивні назви** [Худаш 1980], О. В. Суперанська – на **стандартні і нестандартні** [Суперанська 1981]. Останнім часом ономасти схиляються до думки про два основні словотвірні способи виникнення прізвищ: семантичний спосіб творення, або його ще називають лексико-семантичний, та морфологічний, або афіксальний. Отже, в сучасній антропоніміці немає єдиної словотвірної класифікації власних назв людей. Це пояснюється насамперед тим, що прізвища в основному виникали не безпосередньо від імен, апелятивів чи топонімів, а внаслідок трансонімізації індивідуальних та родинних прізвищ. Низка суфіксів відзначається багатозначністю, а іноді й функціонально невизначеністю. Відсутність інформації про обставини виникнення того чи іншого прізвища також стає на заваді створення єдиної дериваційної класифікації антропонімів.

Залежно від способів творення прізвищеві назви та прізвища Уманщини класифікуємо на шість груп:

- 1) особові назви, утворені лексико-семантичним способом;
- 2) особові назви, утворені шляхом афіксації;
- 3) особові назви, утворені шляхом слово- та основоскладання;
- 4) особові назви, утворені морфолого-синтаксичним способом;
- 5) особові назви, утворені синтаксичним способом;
- 6) особові назви подвійної словотвірної мотивації.

Морфолого-синтаксичний спосіб словотвору характеризується тим, що в ньому шляхом граматико-лексичного доосмислення чи переосмислення того чи іншого слова відбувається його перехід з одного розряду слів в інший, тобто перехід з однієї частини мови в іншу. При морфолого-синтаксичному способі похідне слово нічим не відрізняється від мотивувального, але набуває нових морфологічних категорій і починає виконувати нові синтаксичні функції.

Вагому частку цієї групи прізвищ становлять **прикметникові утворення на -ий, -овий (-евий)**, що вказують на місце проживання першоносія: *Горовий, Колодязьний, Концевий, Кутний, Кутовий, Лісовий, Мостовий, Низовий, Роговий, Садовий, Склонний, Степовий, Хуторний, Школьний, Шпильовий, Ямковий* та ін. Частина таких назв має у своїй структурі префікси **за-, на-, під-**: *Загородній, Заграничний, Закорчменний, Нагорний, Наскальний, Підгайний, Підлісний* та ін. Загальна кількість прикметникових утворень на позначення місця проживання носія становить: XVII ст. – 0,16 %, XVIII ст. – 0,34 %, XIX ст. – 0,14 %, XX ст. – 1,23 %, початок XXI ст. – 1,33 %.

Найбільше прізвищевих назв та прізвищ, субстантивованих з якісних та відносних прикметників, повних та коротких дієприкметників, знаходимо серед назв, що вказують на зовнішній вигляд, риси характеру, поведінку, звички денотата: XVII ст. – 1,82 %, XVIII ст. – 4,07 %, XIX ст. – 0,71 %, XX ст. – 1,63 %, початок XXI ст. – 1,95 %. Ці назви відповідно до словотвірно-структурних та морфологічних ознак мотивувальних основ репрезентують такі групи:

- 1) **похідні та непохідні якісні прикметники**: *Байдужий, Гладкий, Жовтий, Куций, Кучерявий, Малий, Рижий, Червоний, Сліпенький, Солодкий, Старенький*;
- 2) **похідні та непохідні відносні прикметники**: *Бурдейний, Пшеничний, Світовий, Скоромний, Срібний*;
- 3) **повні і короткі дієприкметники**: *Погорілий, Лупан, Мазан, Мальований, Рубан*;
- 4) **назви-компози**: *Довгополий, Парокінний, Полуденний, Сухоребрій, Тяжконогий*.

Оскільки прізвищеві назви та прізвища на **-ськ(ий), -цьк(ий)** та **-зьк(ий)** є прикметниковими утвореннями, то розглядатимемо їх також як продукт морфолого-синтаксичного способу творення. Дослідники української антропонімії цю групу прізвищ відносять і до морфологічного (С. Є. Панцьо, Г. Д. Панчук, С. В. Шеремета), і до лексико-семантичного (Л. О. Кравченко, Н. І. Рувьова) способів творення. В окрему групу виділяє козацькі прізвищеві назви на **-ськ(ий)** Р. І. Осташ [Непокупний 1989, с. 126].

У середовищі вищих верств феодального суспільства найменування з формантами **-ськ(ий), -цьк(ий)** та **-зьк(ий)**, що творилися від назв населених пунктів, у більшості випадків указували на

місце проживання князів чи магнатів. А такі назви представників соціальних низів та середніх станів прямо вказували на місце їхнього походження [Худаш 1977, с. 121]. Найбільш “топонімізованим” досліджуваний формант виступає у західнослов'янських та східнослов'янських мовах [Лукінова 1964, с. 126 – 127]. Проте окремі прізвища на **-ськ(ий)**, утворені від імен або прізвиць, є патронічними.

Існує думка, що виникнення на Україні прізвищ на **-ськ(ий)** є наслідком польського впливу, саме тому прізвища із суфіксом **-ськ-** не дістали в російській антропонімії такого поширення, як в українській або білоруській. Така точка зору також пояснює більше поширення прізвищ на **-ськ(ий)** на Правобережній Україні й менше – в північно-східних областях.

Сьогодні прикметникові прізвища на **-ськ(ий)** поширені на всій території України і належать до третього словотвірного типу українських прізвищ [Редько 1962, с. 78] (Дніпровське Припоріжжя (19,9%), Правобережне Побужжя (13,14%), Лубенщина (7,15%), Середня Наддніпрянина (6%), Нижня Наддніпрянина (5,7%), Бойківщина (5,28%), північна Донеччина (3,1), північна Тернопільщина (1,9%). Хоча Уманщина з 1793 р. і опиняється під владою Росії, але ще в перші десятиліття XIX ст. на її території зберігається польська мова та культура. На нашу думку, це і пояснює значне збільшення кількості прізвищ на **-ськ(ий)** на досліджуваній території саме в цей час: XVII ст. – 10,94%, XVIII ст. – 12,8%, XIX ст. – 30,67%, XX ст. – 16,25%, початок XXI ст. – 10,97%.

У більшості випадків формант **-ськ(ий)** приєднується безпосередньо до кореневої морфеми (іноді ускладненої патронімічним формантом) як відіменних, так і відапелативних основ: *Вербицький, Гніздицький, Гурський, Зиленьський, Кублицький, Левицький, Любарський, Мукульський, Михальський, Монастирський, Надольський, Носицький, Пицанський, Савицький, Степанський*.

Антропоніми Уманщини могли також творитися за допомогою складених суфіксів **-ов-ськ(ий)**, **-ин-ськ(ий)** / **-ін-ськ(ий)**, або ж **-ов-(-ев-)**, **-ин-(-ін-)** могли виконувати функцію інтерфіксів (*Світловський < Світле*) чи функцію суфіксів, що вчленовувалися у твірній основі (*Шклярєвський < Склярівка*).

Суфікс **-ин-ськ(ий)** / **-ін-ськ(ий)** найчастіше виступав у прізвищах, мотивованих топонімами на **-ин-**, **-ина**: *Коцюбинський* (Коцюбинці, Тр.), *Мединський* (Медин, Тр.), *Тульчинський* (Тульчин, Вн.).

Вагому групу морфолого-синтаксичних утворень становлять присвійні прикметники, вжиті у функції прізвищевих назв та прізвищ.

Модель із суфіксом -ов (-ев), -ів (-їв). У сучасному слов'янському антропоніміконі прізвища на **-ов** найбільш характерні для болгарської та російської мов [Илчев 1969, с. 90]. 90% сучасних російських прізвищ створюються за допомогою посесивного форманта **-ов** [Никонов 1988, с. 7]. У білоруській мові суфікси **-оў** (**-аў**, **-еў**) становлять 19,5% найпродуктивніших словотвірних моделей [Бірило 1963, с. 29]. У польському антропоніміконі суфікс **-ow** творить назви сина за іменем, прізвищем чи прізвищем батька лише в діалектах [Бубак 1970, с. 166].

Українській антропонімії суфікс **-ів (-їв)** у функції прізвищ відомий із найдавніших часів, про що свідчать писемні пам'ятки XIV – XV ст., у яких поряд із наявним ще описовим способом найменування особи зустрічаємо особові назви у формі субстантивованих вже присвійних прикметників на **-ов** [Гумецька 1958, с. 23].

Дослідники сучасної регіональної антропонімії вказують на продуктивність суфіксів **-ов (-їв)** в основах прізвищ Дніпровського Припоріжжя (50,1%), північної Донеччини (19,8%), Правобережного Побужжя (9,62%), Бойківщини (9,17%) та Західного Поділля (8,4%). На території Лубенщини (5,97%), Середньої Наддніпрянини (5,7%), північної Тернопільщини (4,03%) та Гуцульщини (3,19) аналізований формант характеризується нижчим рівнем поширеності.

Починаючи з XIX ст., аналізована словотвірна модель належить до однієї з найпродуктивніших на території Уманщини: XIX ст. – 96 (13,66% від загальної кількості), XX ст. – 126 (17,17%), початок XXI ст. – 465 (12,92%). Це відбулося через вплив російської мови на офіційно-ділову систему досліджуваного регіону, адже у 1793 р. Уманщина опиняється під владою Російської імперії. А от протягом XVI – XVIII ст. така словотвірна модель була малопродуктивною: XVII ст. – 27 (1,40%), XVIII ст. – 12 (2,37%).

На досліджуваній території зафіксовано незначну кількість прізвищевих назв та прізвищ із суфіксом **-ів (-їв)** (XVII ст. – 0, XVIII ст. – 4, XIX ст. – 2, XX ст. – 2, початок XXI ст. – 4): *Лесів, Леськів, Мацьків, Меленів, Нечайів, Тимків*.

Отже, особові назви на **-ів** невластиві для антропонімії Уманщини, вони могли проникнути на досліджувану територію внаслідок міграційних рухів. Прізвищеві назви та прізвища Уманщини на **-ов (-ев)** утворилися від:

а) християнських чоловічих імен різних структурних моделей: *Авдєєв, Агапов, Агафонов, Александров, Анатольєв, Андросов, Андрусів, Антонов, Арестов, Арсеньєв, Артемов, Астахов, Афанасєв, Василєв, Демидов, Єремєєв, Лукьянов, Марков, Нікіфоров, Николаєв, Остапов, Осіпов, Остапов, Павліков, Павлов, Петров, Романов, Семенков, Фадєєв, Федоров, Харітонов;*

б) інішомовних імен: *Августов, Ахметзянов, Базіров, Базунов* (пол. Базилій), *Бедросов* (болг. Бедрос), *Мурад* (тур. Мурад (Мурат));

в) композитних давньослов'янських й відапелятивних імен та прізвицьк: Акулов, Барабанов, Баранов, Безроднов, Беспалов, Бистров, Богданов, Бородаєв, Борисов, Боряєв, Бутков, Ветров, Вишньов, Владов, Гаркавцов, Горбунов, Горохов, Жуков, Желєзов, Єришов, Єжов, Колосков, Коротков, Круглов, Мозольов, Медведєв, Моргунов, Овесков, Окунів, Орлов, Рогов, Рожков, Савков, Сахаров, Туманов, Ястребов.

Аналіз прізвищевих назв та прізвищ Уманщини з суфіксом **-ов (-ев)** показав, що вони творяться від антропонімів з основою на твердий і м'який приголосний, рідше – від чоловічих імен на **-а**;

г) апелятивних означень особи: Алейніков, Безуглов, Бердніков, Бесарабов, Бойков, Бондарев, Бояринов, Будников, Бурмістров, Греков, Золотарев, Крайнов, Кузнєцов, Литвинов, Лєсков, Москов, Новиков, Попінов, Сербинов, Столяров, Стрельніков, Ткачов, Турков, Фурманов, Шведов.

У препозиції до форманта **-ов (-ев)** можуть виступати суфікси **-к-** та **-ц-**: Бут-к-ов, Максим-ц-ов, Семен-к-ов; **-ур:** Астаф-ур-ов; **-ин:** Поп-ин-ов; **-енк(о):** Абрам-енк-ов; **-ак:** Петр-ак-ов. Іноді суфікс **-ов (-ев)** виступає формантом 3 ступеня: Іван-оч-к-ов, Іва-сь-к-ов.

Модель із суфіксом -ин (-ін). У сучасній українській мові цей суфікс належить до одного з найпродуктивніших [Білоусенко 1993, с. 24 – 30]. За даними Ю. К. Редька, кількість таких прізвищ в Україні варіюється від 4 % в Тернопільській до 0,1 % в Житомирській області [Редько 1962, с. 81]. На продуктивність утворень на **-ин** указують дослідники сучасної регіональної антропонімії: Західне Поділля (11,68 %), Бойківщина (9,58 %), північна Донеччина (7,4 %), Правобережне Побужжя (4,46 %), Середня Наддніпрянина (4 %), Лубенщина (2,87 %), північна Тернопільщина (2,42 %), Гуцульщина (2,34 %), Закарпаття (1,5 %) та Дніпровське Припоріжжя (0,3 %).

У білоруській мові прізвища на **-ин (-ін)** становлять 6 % [Суперанська 1984, с. 37], зовсім не зафіксовані утворення з цим суфіксом у польській мові [Желєзняк 1963, с. 138]. А в сербохорватській мові формант **-ин** найчастіше використовується у поліфункціональних структурах типу **-инич** [Желєзняк 1963, с. 139].

Антропонімікон сучасної Уманщини засвідчує перевагу утворень на **-ин**, що пов'язуємо з довготривалим впливом Російської імперії на становлення прізвищевої системи регіону.

Усього в регіоні зафіксовано 156 сучасних прізвищ на **-ин (-ін)**, що становить 4,33 % від загальної кількості. Прізвищеві назви Уманщини XVII – XVIII ст. творяться винятково за допомогою суфікса **-ин**. Усього в XVII – XVIII ст. зафіксовано відповідно 46 (2,39 %) та 7 (1,36 %) прізвищевих назв аналізованої словотвірної моделі. У XIX ст. виявлено 4 прізвища (0,57 %), кількість прізвищ на **-ин** та **-ін** однакова, у XX ст. – 23 (3,13 %), 19 з яких творяться за допомогою форманта **-ин**.

Лексичною базою для прізвищевих назв та прізвищ Уманщини з формантом **-ин (-ін)** послужили:

а) християнські чоловічі та жіночі імена різних структурних моделей: Альохін, Альошкін, Антошкін, Афонін, Володин, Володін, Гурін, Гринін, Дунін, Ємелін, Кузьмін, Левін, Лукін, Манухін, Маркушин, Матюшин, Михайловин, Ніколашин, Олянін, Ромашин, Саввін, Свидин, Семенін, Улашин, Федін;

б) іношомовні імена: Мустафін, Янін;

в) композитні давньослов'янські й відапелятивні імена та прізвицька: Бабкін, Білугін, Блажін, Бородін, Братухін, Воронін, Галушкін, Динін, Дубін, Кобрин, Коровкін, Копитін, Красавін, Куріцин, Ланін, Лисицин, Лободін, Ломакін, Осокін, Опарін, Палкін, Родін, Сиротін, Сметанін, Спичкін, Суботін, Сухин, Сьомін, Уткін;

г) апелятивні означення особи: Воеводін, Волжанин, Москвитін, Сербін, Тєслін.

Найчастіше формант **-ин (-ін)** уживається в моносуфіксальних структурах. Але зафіксовано декілька утворень, де суфікс **-ин (-ін)** функціонує як формант 2 ступеня. Преформантами виступають суфікси **-ч (-к):** Курочкін, Лопаткін, Лялькін, Сироткін; **-ак(а):** Братякін, Друзякін; **-ун:** Петрунін; **-ов:** Михайловін; **-ин:** Михайлинин; **-уш:** Манушин; **-ух:** Гречухін.

Виявлено декілька антропонімів, де суфікс **-ин** виступає формантом 3 ступеня: Гри-ш-ут-ин, Гур-оч-к-ин, Про-н-як-ин (< Про[кіп]).

Афікс **-ин** також виступає у складі поліморфемного суфікса **-инин**, який є фонетичною видозміною суфікса **-их(а)**, за допомогою якого утворюються в побутовій мові описові назви жінок за власними іменами їхніх чоловіків, іноді за назвами професій чи занять чоловіків [Коломієць 1951, с. 75].

Для антропонімії Уманщини згаданий формант є нетиповим: Грінчишин, Демчишин, Захарчишин, Ілюшин, Іванишин, Іванчишин, Ільчишин, Ковалишин, Малашин, Михайлішин, Павлішін, Петришин, Романішин, Сенчишин, Якимишин.

На території сучасної Уманщини знаходимо прізвища на **-их**, які ми теж відносимо до морфолого-синтаксичного способу творення: Белих, Долгих, Дубовицьких, Замородських, Кривих, Крутоголових, Чортовських.

Продуктивність посесивних формантів в основах прізвищевих назв та прізвищ Уманщини XVII – початку XXI ст. демонструє таблиця 1.

Таблиця 1.

Продуктивність посесивих формантів у основах прізвищевих назв та прізвищ Уманщини (у відсотках від загальної кількості)

Часові зрізи Форманти	XVII ст.	XVIII ст.	XIX ст.	XX ст.	Початок XXI ст.
-ов / -ев, -ів / -їв	1,40	2,37	13,66	17,17	12,92
-ин / -ін	2,39	1,36	0,57	0,27	4,33
-их	–	–	–	0,10	0,22
Разом	3,79	3,73	14,23	17,44	17,47

Література

- Білоусенко 1993: Білоусенко П. І. Історія суфіксальної системи українського іменника (назви осіб чоловічого роду). – К., 1993. – 214 с.
- Бірила 1963: Бірыла М. В. Беларускія антрапанімічныя назвы у іх адносінах да антрапанімічных назваў іншых славянскіх моў (рускай, украінскай, польскай). – Мінск, 1963. – 57 с.
- Бубак 1970: Bubak J. Nazwiska ludności dawnego starostwa Nowotarskiego. Cz. I – P // Prace onomastyczne, 14 – 15. – Wrocław etc., 1970 – 1971. – 185 s.
- Гумецька 1958: Гумецька Л. Л. Нарис словотворчої системи української актової мови XIV–XV ст. – К., 1958. – 298 с.
- Желзняк 1963: Желзняк И. М. К истории сербохорватских патронимических форм XII–XV в. // Дослідження з мовознавства. – К., 1963. – С. 130–149.
- Илчев 1969: Илчев С. Речник на личите и фамилни имена у българите. – София : БАН, 1969. – 628 с.
- Коломієць 1951: Коломієць В. Т., Мельничук О. С. Прізвища на -ов,-ев (-ів) та -ин, -ін в українській мові // Українська мова і література в школі. – К., 1951. – № 3. – С. 7–78.
- Лукінова 1964: Лукінова Т. Б. Субстантивация прикметників у слов'янських мовах і власні імена // Українська діалектологія і ономастика. – К., 1964. – С. 124–133.
- Непокупний 1989: Міжетнічні зв'язки в українській антропонімії XVII ст. / [відп. ред. А. П. Непокупний]. – К : Наук. думка, 1989. – 150 с.
- Редько 1962: Редько Ю. К. Географія основних типів українських прізвищ на території УРСР // Тези доповіді Другої республіканської ономастичної наради. – К., 1962. – С. 77–84.
- Суперанська 1981: Суперанская А. В., Сулова А. В. Современные русские фамилии. – М.: Наука, 1984. – 176 с.
- Худаш 1977: Худаш М. Л. З історії української антропонімії. – К., 1977. – 236 с.
- Худаш 1980: Худаш М. Л. До питання класифікації прізвищевих назв // З історії української лексикології / Відп. ред. Д. Г. Гринчишин. – К.: Наук. думка, 1980. – С.96-160.
- Чучка 1969: Чучка П. П. Специфіка словотворчого аналізу прізвищ // Питання словотвору східнослов'янських мов / Відп. ред. В. О. Горпинич. – К.: Наук. думка, 1969. С. 131 – 133.

The article deals with Uman surnames formed by means of morphological-syntactical way. Such surnames include possessive names ending in -ov, -ev, -yn, -in and names ending in -yi, -skyi (-tskyi, -zkyi). The study defines most typical surname types on synchronic and diachronic levels.

Keywords: antroponym, surname, word formation, morphological-syntactical word-formative type.

Надійшла до редакції 15 жовтня 2008 року.